

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi väliaikaisesti siten, että lakiin lisättäisiin säännös väliaikaisesta kansallisesta lisätuesta, jota myönnettäisiin maatalousalan vähämerkityksisenä tukena. Väliaikaista kansallista lisätukea myönnettäisiin ja se määräytyisi hakijan vieraan pääoman määrän perusteella. Väliaikaista kansallista lisätukea voitaisiin korottaa maa- ja puutarhatalouden tuotannossa käytettävien rakennusten tai rakennelmien hankinta- tai perusparannusmenojen määrän perusteella.

Esitys liittyy valtion vuoden 2015 neljänteen lisätalousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian ja se olisi voimassa 30 päivään kesäkuuta 2017.

PERUSTELUT

1 Nykytila

Euroopan unionissa maatalouden tukipolitiikka kuuluu Euroopan unionin yksinomaiseen toimivaltaan. Käytännössä tämä tarkoittaa Euroopan unionin politiikan keinojen ensisijaisuutta sekä sitä, että kansallista maatalouspolitiikkaa voidaan harjoittaa vain sellaisella tavalla, minkä Euroopan unionin lainsäädäntö ja Euroopan komission, jäljempänä *komissio*, päätökset mahdollistavat. Maatalouden tukijärjestelmän perusta muodostuu Suomessa Euroopan unionin yhteisen maatalouspolitiikan tukimuodoista, joita ovat Euroopan unionin kokonaan rahoittamat suorat tuet sekä Euroopan unionin osarahoittamat luonnonhaittakorvaus, ympäristökorvaus, eläinten hyvinvointikorvaus ja luonnonmukaisen tuotannon korvaus. Näitä tukimuotoja täydennetään kansallisilla tuilla.

Maatalouden kansallisten tukien järjestelmän perusrakenne muotoutui Suomen Euroopan unioniin liittymisneuvotteluissa. Tuolloin sovittiin koko maassa vuosina 1995—1999 maksettusta siirtymäkauden tuesta ja pitkäaikaisesta pohjoisesta tuesta artiklan 142 perusteella Keski- ja Pohjois-Suomessa (C-tukialueet). Lisäksi sovittiin mahdollisuudesta maksaa tukea jäljelle jäävien vakavien vaikeuksien johdosta liittymissopimuksen artiklan 141 perusteella. Artiklan sanamuoto ei rajaa sen soveltamisaluetta, mutta käytännössä artiklaan 141 perustuvia tukia on maksettu Etelä-Suomessa tukialueilla A ja B. Kansallisten tukien järjestelmä on täydentynyt jäsenyyssaikana Suomen tekemien esitysten ja komission kanssa käytyjen neuvotteluiden tuloksena. Liittymissopimuksen artiklan 141 ja 142 nojalla myönnettävät kansalliset tuet edellyttävät komission nimenomaista hyväksyntää tukijärjestelmälle. Etelä-Suomen kansallisia tukia koskee tällä hetkellä komission 4 päivänä helmikuuta 2014 antama päätös K(2014)510, jolla komissio hyväksyi Suomen esityksen vuosina 2014—2020 maksettavasta Etelä-Suomen kansallisesta tuesta. Suomen kansallista pohjoista tukea koskee tällä hetkellä komission 30 päivänä huhtikuuta 2009 tekemä päätös (K(2009) 3067 lopullinen) Suomen pohjoisten alueiden maataloutta koskevasta pitkäaikaisten kansallisten tukien järjestelmästä sellaisena kuin se on muutettuna komission 30 päivänä huhtikuuta 2015 antamalla päätöksellä (K(2015) 2790 lopullinen).

Maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista säädetään 1 päivänä tammikuuta 2002 voimaan tulleessa maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetussa laissa (1559/2001), jäljempänä *kansallisten tukien laki*, ja sen nojalla annetuissa valtioneuvoston asetuksissa, joista valtaosa annetaan vuosittain kutakin tukivuotta koskien. Kansallisten tukien laissa säädetään niistä tulotuista, joita komission päätösten mukaan voidaan Suomessa myöntää ja maksaa kansallisista varoista, sekä näiden tukien saannin ehdoista. Kansallisten tukien lain nojalla voidaan myöntää tukea kasvintuotannolle, kotieläintaloudelle, kasvihuonetuotannolle, puutarhatuotteiden varastoinnille, metsämarjojen ja -sienten varastoinnille, porotaloudelle ja muuta kansallista tukea.

Suomessa voidaan lisäksi myöntää ja maksaa kansallisesti rahoitettua niin sanottua maatalousalan vähämerkityksistä tukea, josta säädetään Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen maatalousalalla annetussa komission asetuksessa (EU) N:o 1408/2013, jäljempänä *de minimis-asetus*. De minimis-asetuksen mukaisen tuen myöntäminen ei edellytä komission nimenomaista hyväksyntää eikä vähämerkityksisestä tuesta tarvitse tehdä erillistä ilmoitusta komissiolle edellyttäen, että kaikki de minimis-asetuksessa säädetyt edellytykset vähämerkityksisen tuen myöntämiselle täyttyvät. De minimis-asetuksen 1 artiklan mukaan asetusta sovelletaan maataloustuotteiden alkutuotannossa toimiville yrityksille myönnettävään tukeen. De minimis-asetuksen 3 artiklaan sisältyy yleissäännökset vähämerkityksisen tuen myöntämisen edellytyksistä. De minimis-

HE 103/2015 vp

asetuksen 3 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltion yhdelle yritykselle myöntämän vähämerkityksisen tuen kokonaismäärä ei saa olla yli 15 000 euroa minkään kolmen verovuoden jakson aikana. Siitä, mikä katsotaan yhdeksi yritykseksi, säädetään puolestaan de minimis-asetuksen 2 artiklan 2 kohdassa. De minimis-asetuksen 3 artiklan 4 kohdan mukaan vähämerkityksinen tuki katsotaan myönnetyksi sillä hetkellä, kun yritykselle annetaan laillinen oikeus tukeen riippumatta tuen maksamisen ajankohdasta. De minimis-asetuksen 5 artiklassa säädetään tuen kasautumisesta ja 6 artiklassa seurannasta.

Suomessa on kolmen vuoden tarkastelujaksolla eli vuosina 2013—2015 myönnetty de minimis-asetuksen mukaisena maatalousalan vähämerkityksisenä tukena sokerijuurikkaan kuljetustukea, sikatalouden kriisitukea, tukea tilaneuvontaan ja maatalousyrittäjien opintorahaa. Maatalousyrittäjien opintorahan ja tilaneuvontatuen järjestelmät eivät ole käytössä enää vuonna 2015 ja sikatalouden kriisituki on käytössä ainoastaan vuonna 2015.

Sokerijuurikkaan kuljetustukea on myönnetty vuosina 2013—2015 vuosittain noin 800 tilalle. Myönnetty määrä on ollut keskimäärin noin 1 000 euroa tilaa kohti ja tuen kokonaismäärä on ollut vuosittain noin 0,8 miljoonaa euroa. Vuonna 2015 myönnettiin sokerijuurikkaan kuljetustukea yli 2 000 euroa alle sadalle tilalle. Sikatalouden kriisituki on käytössä ainoastaan vuonna 2015 ja se on tarkoitus maksaa viljelijöille loppuvuoden 2015 aikana. Alustavien tietojen perusteella sikatalouden kriisitukea myönnettäisiin yhteensä noin 1 300 tilalle. Myönnettävä summa olisi keskimäärin noin 2 800 euroa tilaa kohti ja yhteensä noin 3,7 miljoonaa euroa. Vuosina 2013—2015 maatalousyrittäjien opintorahaa myönnettiin yhteensä noin 0,4 miljoonaa euroa ja tukea tilaneuvontaan yhteensä noin 0,2 miljoonaa euroa. Maatalousyrittäjien opintorahaa on myönnetty yhteensä noin 900 tuensaajalle ja tukea tilaneuvontaan, jonka enimmäismäärä on ollut 330 euroa tuensaajaa kohden vuodessa, yhteensä noin 1 100 tuensaajalle. Vuosina 2013—2015 maatalousalan vähämerkityksistä tukea on siten maksettu tai maksetaan yhteensä noin 4 800 tuensaajalle. Tuensaajakohtainen maatalousalan vähämerkityksinen tuki vuosina 2013—2015 on vaihdellut 105 eurosta 15 000 euroon, kun sikatalouden kriisituki otetaan huomioon.

Hakijakohtaisesti tarkasteltuna suurin yksittäinen maatalousalan vähämerkityksisenä tukena vuosina 2013—2015 myönnetty tuki on sikatalouden kriisituki, jonka suurin tukimäärä hakijaa kohden on sikatalouden kriisituesta annetun valtioneuvoston asetuksen (120/2015) 2 §:n mukaan 15 000 euroa.

Suomessa kolmen vuoden aikana käytettävissä olevasta de minimis-tuen 46,33 miljoonan euron kokomaisenimmäismäärästä on vuosien 2013—2015 aikana käytetty edellä mainittuihin tukikohteisiin yhteensä noin 6,7 miljoonaa euroa. Lisäksi Suomen jäsenvaltiokohtaisesta enimmäismäärästä on erotettu Ahvenanmaan maakunnan käytettävissä olevaksi de minimis-tuen enimmäismääräksi 0,4 miljoonaa euroa.

Maatilojen tämänhetkisiin taloudellisiin ongelmiin liittyy monia samaan ajanjaksoon osuneita tekijöitä, jotka yhdessä rasittavat poikkeuksellisen laajasti tilojen maksuvalmiutta ja kannattavuutta. Monilla tiloilla tulojen aleneminen ja korkeat tuotantokustannukset ovat johtaneet siihen, että lyhyemmän aikavälin maksuvalmius on nopeasti heikentynyt. Maksuvalmiusongelmat vaarantavat puolestaan tuotannon peruskannattavuutta ja kaventavat olennaisesti tuotannon kehittämismahdollisuuksia. Tilanne on hankala erityisesti sellaisilla tiloilla, jotka ovat viime aikoina investoineet tuotantonsa kehittämiseen ja samalla velkaantuneet. Velkaantumisen ja laajennusinvestoinnit ovat tyypillisiä tilanpidon alkuvaiheessa, joten ongelmia on kasautumassa erityisesti nuoremmille viljelijöille.

Vuoden 2013 alkupuolelta lähtien keskimääräiset tuottajahinnat ovat pudonneet tuntuvasti ja panoshinnat ovat säilyneet lähes ennallaan, mistä johtuen maatalouden kannattavuus on kaikilla tuotantosuunnilla selvästi heikentynyt. Sen lisäksi, että Euroopan unionin maitokiintiöjärjestelmän päättymisen on lisännyt maidontuotantoa Euroopan unionissa, Venäjän elokuussa 2014 asettama elintarvikkeiden tuontikielto on aiheuttanut merkittäviä tappioita Suomessa erityisesti maidontuottajille. Maidon tuottajahinta on pudonnut Suomessa Venäjän asettaman tuontikiellon aikana noin viidenneksen. Maidon ohella muidenkin keskeisten maataloustuotteiden tuottajahinnat ovat matalalla tasolla yleisestä markkinatilanteesta johtuen. Myös sianlihan tuottajahinta on pudonnut koko Euroopassa Suomi mukaan lukien sekä Venäjän asettamista tuontirajoitteista että muista markkinaongelmista johtuen. Vaikean markkinatilanteen lisäksi kasvukauden 2015 viljelyolosuhteet ovat olleet Suomessa poikkeuksellisen hankalat. Kylvöjen myöhästyminen, alkukesän runsaat sateet ja kesän huonot sääolot ovat jo aiheuttaneet paikoitellen huomattavia sadonmenetyksiä.

Valtion vuoden 2015 neljänteen lisätalousarvioesitykseen sisältyy ehdotus yhden miljoonan euron lisäyksen myöntämisestä momentille 30.10.44 (Maatalouden toimintaedellytysten turvaaminen). Momentin päätösosaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että momentin määrärahaa voitaisiin käyttää myös kansallisten tukien lain perusteella maksettavaan väliaikaiseen kansalliseen lisätukeen, jolla helpotetaan maatalojen taloudellista asemaa heikentyneessä taloustilanteessa. Valtion vuoden 2015 kolmannessa lisätalousarviossa on momentille 30.10.44 osoitettu 19 miljoonan euron määräraha maatalouden tuotantoedellytysten turvaamiseen.

2 Ehdotetut muutokset

Kansallisten tukien lakiin ehdotetaan lisättäväksi *väliaikaisesti uusi 15 a § (Väliaikainen kansallinen lisätuki)*, jossa säädettäisiin väliaikaisesta kansallisesta lisätuesta. Pykälän ehdotetaan olevan voimassa 30 päivään kesäkuuta 2017, jotta ehdotettu säännös olisi varmuudella voimassa, jos väliaikaisen kansallisen lisätuen maksaminen tuenhakijalle viivästyisi suunnitellusta. Ehdotettu säännös väliaikaisesta kansallisesta lisätuesta ja tuen saamisen edellytyksistä vastaa analogisesti vuonna 2010 säädettyä, väliaikaisesti voimassa ollutta kansallisten tukien lain säännöstä väliaikaisesta kansallisesta tuesta (HE 43/2010 vp; MmVM 6/2010 vp; EV 56/2010 vp). Myös vuonna 2010 väliaikainen kansallinen tuki määräytyi hakijan vieraan pääoman määrän perusteella ja väliaikaista kansallista tukea voitiin korottaa maa- ja puutarhatalouden tuotannossa käytettäviin rakennuksiin ja rakennelmiin kohdistuvien hankinta- ja perusparannusmenojen perusteella. Väliaikaiseen kansalliseen tukeen vuonna 2010 käytettävissä olleesta määrästä (22 miljoonaa euroa) noin 40 prosenttia maksettiin yleisenä osana eli vieraan pääoman perusteella määräytyvänä tukena ja noin 60 prosenttia väliaikaisen kansallisen tuen korotuksena tehtyjen rakennus- ja rakennelmainvestointien perusteella. Vuoden 2010 väliaikaista kansallista tukea myönnettiin hieman alle 6 000 tilalle, joista noin puolelle myönnettiin myös korotusta väliaikaiseen kansalliseen tukeen. Vuonna 2010 tuensaajista runsaat puolet oli kotieläintiloja ja loput lähinnä kasvinviljelytiloja. Kotieläintilojen osuus väliaikaisen kansallisen tuen määrästä oli hieman yli 80 prosenttia keskimääräistä suuremmista rakennusinvestoinneista johtuen.

Ehdotetun 1 momentin mukaan de minimis-asetuksen mukaisena tukena voitaisiin myöntää kansallisten tukien lain 6 §:n 3 kohdassa tarkoitettuna muuna kansallisena tukena väliaikaista kansallista lisätukea maataloutta vuonna 2015 harjoittavalle hakijalle, joka saa tukivuodelta 2015 Euroopan unionin suoraa tukea, kansallista tulotukea, luonnonhaittakorvausta, ympäristökorvausta, eläinten hyvinvointikorvausta tai luonnonmukaisen tuotannon korvausta taikka näitä vastaavia Ahvenanmaan maakunnan tukia. Hakijan tulisi siten saada tukivuodelta 2015 tukea kansallisten tukien lain tai Euroopan unionin suorista tuista maataloudelle annetun lain (193/2013) nojalla taikka eräistä ohjelmaperusteisista viljelijäkorvauksista annetun lain

(1360/2014) nojalla myönnettävää luonnonhaittakorvausta, ympäristökorvausta, eläinten hyvinvointikorvausta tai luonnonmukaisen tuotannon korvausta. Euroopan unionin suoria tukia ja maa- ja puutarhatalouden kansallisia tulotukia koskevat säännökset kuuluvat valtakunnan toimivaltaan, joten tältä osin tukien myöntämisperusteet ovat yhteneväiset Manner-Suomessa ja Ahvenanmaan maakunnassa. Luonnonhaittakorvaus, ympäristökorvaus, eläinten hyvinvointikorvaus ja luonnonmukaisen tuotannon korvaus kuuluvat sen sijaan Ahvenanmaan maakunnan toimivaltaan, mistä johtuen momentissa on tarpeen viitata Ahvenanmaan maakunnan vastaaviin tukiiin luonnonhaittakorvauksen, ympäristökorvauksen, eläinten hyvinvointikorvauksen ja luonnonmukaisen tuotannon korvauksen osalta.

Ehdotetun 2 momentin mukaan väliaikaisen kansallisen tuen myöntämisen edellytyksenä olisi, että hakijan maa- ja puutarhataloustuotantoon 31 päivänä joulukuuta 2014 kohdistuvan vieraan pääoman määrän lukuun ottamatta osto- ja siirtovelkoja suhde hakijan toimintavuosien 2012—2014 maa- tai puutarhataloustuotannon arvonlisäverottomien myyntitulojen ja hakijan vastaavana aikana saamien maa- ja puutarhatalouden tukien yhteenlasketun määrän keskiarvoon on vähintään yksi. Maa- ja puutarhatalouden tuilla tarkoitettaisiin kansallisten tukien lain, Euroopan unionin suorista tuista maataloudelle annetun lain, tilatukijärjestelmän täytäntöönpanosta annetun lain (557/2005) ja luonnonhaittakorvauksesta, maatalouden ympäristötuesta sekä eräistä muista ympäristön ja maaseudun tilan parantamiseen liittyvistä tuista annetun lain (1440/2006) nojalla myönnettyjä tukia ei-tuotannollisten investointien tukea lukuun ottamatta. Maa- ja puutarhatalouden tukien määrittely on tarpeen sen vuoksi, että maatalouden tukijärjestelmät ja niitä koskeva lainsäädäntö ovat osin muuttuneet vuoden 2015 alusta Euroopan unionin yhteisen maatalouspolitiikan uudistuksesta johtuen.

Suhteellinen velkaantuneisuus on yleisesti käytössä oleva yritystalouden tunnusluku, joka mittaa yritysten vakavaraisuutta ja riskinkantokykyä. Jos kyseinen tunnusluku saa arvon yksi, yrityksellä on kohonnut riski joutua maksuvalmiusongelmiin. Maataloudessa tuotantoon sijoitetun pääoman kiertonopeus on erityisen hidas, mikä kasvattaa velkaantuneille maatiloille kohdistuvaa taloudellista riskiä. Vieraaseen pääomaan sisältyisi muun muassa luottolaitoksilta, vakuutusyhtiöiltä, säätiöiltä tai muilta tahoilta saadut luotot. Vieraan pääoman määrästä vähennettäisiin osto- ja siirtovelat. Verotusyhtymien, joilla tarkoitettaisiin tuloverolain (1535/1992) 4 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua verotusyhtymää, osalta vieraan pääoman määränä käytettäisiin osakkaiden yhteenlaskettua yhtymän maatalouteen kohdistuvaa velkaa lukuun ottamatta osto- ja siirtovelkoja. Osakkaiden yhtymän maatalouteen kohdistuvalla velalla tarkoitettaisiin tuloverolain 39 §:n 2 momentissa ja varojen arvostamisesta verotuksessa annetun lain (1142/2005) 19 §:ssä tarkoitettua velkaa. Maa- ja puutarhatalouden myyntituloilla tarkoitettaisiin kotieläinten sekä kotieläin- ja kasvinviljelytuotteiden arvonlisäverottomia myyntituloja. Maa- ja puutarhatalouden myyntitulojen sekä saatujen tulotukien tarkasteleminen kolmen toimintavuoden keskiarvona on perusteltua sen vuoksi, että maa- ja puutarhataloudessa tuotot voivat vaihdella merkittävästi yksittäisten vuosien välillä muun muassa sääoloista johtuen. Kolmen toimintavuoden keskiarvo kuvastaa siten paremmin maatilan vakiintunutta myyntituloa ja saatuja tulotukia. Jos hakija on aloittanut toimintansa vuonna 2013, keskiarvo laskettaisiin vuosien 2013 ja 2014 tulojen perusteella. Vierasta pääomaa tarkasteltaessa otettaisiin ehdotuksen mukaan huomioon ainoastaan maa- ja puutarhatalouteen kohdistuvat erät. Näin ollen, jos maatilalla harjoitetaan viljelyn ohella esimerkiksi maatilamatkailua, maatilamatkailuun kohdistuvaa vierasta pääomaa ei otettaisi tarkastelussa huomioon. Hakija voisi kuitenkin saada tässä tapauksessakin väliaikaista kansallista lisätukea, jos hakijan maa- ja puutarhatalouteen kohdistuvan vieraan pääoman määrän lukuun ottamatta osto- ja siirtovelkoja suhde myyntituloihin ja tulotukiin täyttäisi laissa lisätuen myöntämiseksi säädetyt edellytykset. Väliaikainen kansallinen lisätuki määräytyisi vieraan pääoman lukuun ottamatta osto- ja siirtovelkoja määrän perusteella. Väliaikaista kansallista lisätukea ei myönnettäisi, jos kansallisten tukien lain perusteella lasketun vieraan pääoman määrä on alle 100 000 euroa. Väliaikaista kan-

sallista lisätukea pyritään näin kohdentamaan tehokkaammin vaikeimmassa taloudellisessa tilanteessa oleville viljelijöille.

Ehdotetun 3 momentin mukaan väliaikaista kansallista lisätukea voitaisiin korottaa, jos hakija on hankkinut tai perusparantanut maa- tai puutarhatalouden tuotannossa käytettäviä rakennuksia tai rakennelmia. Maa- ja puutarhatalouden tuotannossa käytettävällä rakennuksella tarkoitettaisiin sellaista rakennusta, jonka hankintamenosta voidaan rakennuksen valmistuttua tehdä maatilatalouden tuloverolain (543/1967) 9 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettu enintään kymmenen prosentin suuruinen poisto tai elinkeinotulon verottamisesta annetun lain (360/1968) 34 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettu enintään seitsemän prosentin poisto, ja jota käytetään tuotantoon. Sen sijaan esimerkiksi lomamatkailuyrittämistä varten rakennetut lomamökit eivät olisi laissa tarkoitettuja hankintatoimenpiteitä. Maa- ja puutarhatalouden tuotannossa käytettävällä rakennelmalla tarkoitettaisiin vastaavasti sellaista rakennelmaa, jonka hankintamenosta voidaan rakennelman valmistuttua tehdä maatilatalouden tuloverolain 9 §:n 2 momentin 3 kohdassa tai elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 34 §:n 2 momentin 4 kohdassa tarkoitettu enintään 20 prosentin suuruinen poisto.

Väliaikaisen kansallisen lisätuen korotus määräytyisi hakijan verovuosina 2010—2014 tekemien edellä mainittujen rakennusten tai rakennelmien hankinta- ja perusparannusmenojen yhteenlasketun määrään perusteella. Jos maa- ja puutarhatalouden tuotannossa käytettävää rakennusta tai rakennelmaa ei ole otettu vielä käyttöön verovuoden 2014 loppuun mennessä, näihin rakennuksiin ja rakennelmiin kohdistuvina hankinta- ja perusparannusmenoina pidettäisiin niihin verovuoden 2014 loppuun mennessä kohdistuneita hankintamenoja. Jos siis esimerkiksi navettarakennushanke on aloitettu verovuonna 2013 ja se valmistuu vasta alkuvuodesta 2015, hakijan rakennuksesta aiheutuvina hankintamenoina pidettäisiin siihen verovuosina 2013 ja 2014 kohdistuneita rakennusaikaisia menoja.

Edellä sanotulla tavalla lasketusta verovuosien 2010—2014 yhteenlasketuista hankinta- ja perusparannusmenoista vähennettäisiin hakijan vastaavana ajanjaksona saamat sellaiset investointituet, luovutushinnat ja vakuutuskorvaukset, jotka kohdistuvat maatilatalouden tuloverolain 9 §:n 2 momentin 1 ja 3 kohdassa tai elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 34 §:n 2 momentin 1 ja 4 kohdassa tarkoitettuun omaisuuteen. Investointituilla tarkoitettaisiin esimerkiksi maatalouden rakennetuista annetun lain (1476/2007) nojalla myönnettyjä tukia. Luovutushinnalla tarkoitettaisiin rakennuksen tai rakennelman myyntihintaa. Tehdyistä perusparannustoimenpiteistä aiheutuneista kustannuksista vähennettäisiin myös saadut vakuutuskorvaukset, mikä tilanne voisi tulla kysymykseen esimerkiksi silloin, kun peruskorjaustarve on aiheutunut tulipalosta ja vakuutusyhtiö on korvannut hakijalle osan perusparannustoimenpiteen kustannuksista.

Edelleen ehdotetun 3 momentin mukaan se, että hakijan toiminta olisi muuttunut verovuosina 2010—2014 tuloverolain 24 §:ssä tai elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 52 tai 52 a—52 d §:ssä tarkoitettulla tavalla ei estäisi hakijaa saamasta tuen korotusta. Tuloverolain 24 §:ssä säädetään tilanteista, joissa yhtymän ei katsota purkautuvan verotuksessa tai maa- ja metsätaloudenharjoittajan lopettavan toimintaansa, jos toimintamuoto muuttuu. Jos esimerkiksi maataloutta on harjoitettu luonnollisena henkilönä vuosina 2010—2012 ja toiminta on muutettu osakeyhtiömuotoiseksi vuodesta 2013 lukien, myös vuosina 2010—2012 tehdyt investoinnit otettaisiin laskennassa huomioon. Elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 52 tai 52 a—52 d §:ssä olevia säännöksiä sovelletaan kotimaisten osakeyhtiöiden sulautumiseen, jakautumiseen ja liiketoiminnan siirtoon. Väliaikaisen kansallisen tuen korotusta ei myönnettäisi, jos kansallisten tukien lain perusteella lasketut investointikustannukset ovat yhteensä alle 50 000 euroa.

Ehdotetun *4 momentin* mukaan väliaikaisen kansallisen lisätuen alentamiseen ja epäämiseen sovellettaisiin kansallisten tukien lain 16 §:n (Yleiset alentamisperusteet) 1 ja 2 momentin säännöksiä. Väliaikaisen kansallisen lisätuen hakemuksen jättämisen myöhästymiseen sovellettaisiin kansallisten tukien lain 17 §:n (Myöhästymisseuraamukset) 1 momentin mukaisia myöhästymisseuraamuksia.

Ehdotetun *5 momentin* mukaan valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin väliaikaisen kansallisen lisätuen määrästä sekä lisätuen määräytymisen ja myöntämisen tarkemmista perusteista. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin siis esimerkiksi väliaikaisen kansallisen lisätuen enimmäismäärästä miljoonina euroina sekä hakijakohtaisen lisätuen määrästä ja lisätuen tarkemmista määräytymisperusteista.

3 Esityksen vaikutukset

Valtion vuoden 2015 neljänteen lisätalousarvioesitykseen sisältyy ehdotus yhden miljoonan euron lisäyksen myöntämisestä momentille 30.10.44 (Maatalouden toimintaedellytysten turvaaminen). Momentin päätösosaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että momentin määrärahaa voitaisiin käyttää myös kansallisten tukien lain perusteella maksettavaan väliaikaiseen kansalliseen lisätukeen, jolla helpotetaan maatilojen taloudellista asemaa heikentyneessä taloustilanteessa. Valtion vuoden 2015 kolmannessa lisätalousarviossa on momentille 30.10.44 myönnetty 19 miljoonan euron määräraha maatalouden tuotantoedellytysten turvaamiseen. Momentille 30.10.44 ehdotetun määrärahan kokonaismäärästä eli 20 miljoonasta eurosta väliaikaiseen kansalliseen lisätukeen arvioidaan käytettävän noin 15 miljoonaa euroa.

Väliaikaisen kansallisen lisätukeen arvioidaan käytettävän edellä sanotun mukaisesti kokonaisuudessaan noin 15 miljoonaa euroa. Kokonaismäärän arvioidaan jakautuvan siten, että väliaikaisesta lisätuesta kohdentuisi suhteellisen velkaantuneisuuden perusteella suurempi osuus kuin vuonna 2010. Vuonna 2010 toimeenpantua vastaavankaltaista tukea myönnettiin noin 6000 tilalle. Velkaisten tilojen lukumäärän arvioidaan tällä hetkellä olevan hieman suurempi kuin vuonna 2010. Tilojen tekemien rakennus- ja rakennelmainvestointien perusteella myönnettävää lisätuen korotusta arvioidaan hakevan noin 3000 tilaa, mikä vastaisi väliaikaisen kansallisen tuen korotusta hakeneiden tilojen lukumäärää vuonna 2010.

Tuotantosuunnittain tarkasteltuna lukumäärältään suurimman hakijoiden joukon arvioidaan olevan viljatilat, koska suurin osa kaikista tiloista on viljatilaja. Viljatilajoilla vieraan pääoman suhde myyntituloihin nousee usein suureksi esimerkiksi sukupolvenvaihdoksista ja lisämaaostoista johtuen. Kun tarkastellaan kaikkien tuotantosuuntien tekemiä investointeja, viljatilajojen osuuden arvioidaan vastaavasti jäävän reiluun kymmeneen prosenttiin tiloista, koska korkeasta tilalukumäärästä huolimatta rakennusinvestoinnit ovat viljatilajoilla huomattavasti vähäisempiä kuin kotieläintiloilla. Muuta kasvituotantoa harjoittavien tilojen osalta tehtyjen investointien nojalla myönnettävästä korotuksesta arvioidaan reilut viisi prosenttia kohdistuvan muuta kasvintuotantoa harjoittaville tiloille kaikkien tuotantosuuntien yhteenlasketusta määrästä.

Sika- ja siipikarjatilajojen suhteellinen velkaantuneisuus arvioidaan olevan korkeampi kuin muilla tuotantosuunnilla. Lukumääräisesti sika- ja siipikarjataloudessa merkittävästi velkaantuneita tiloja arvioidaan olevan yli 500 kappaletta, joista tehtyjen investointien perusteella arvioidaan hakevan tukea yli puolet tiloista. Tilastokeskuksen Maatalouden tulotilastosta saatujen tietojen mukaan velkaisten tilajojen tekemät investoinnit ovat olleet pienemmät ajanjaksolla 2007—2012 kuin mitä ne olivat vuosina 2004—2009. Tällöin tehtyjen investointien perusteella myönnettävä tuki näille tuotantosuunnille olisi suhteellisesti pienempi kuin vuonna 2010 toimeenpannussa väliaikaisessa kansallisessa tukimuodossa ja osuus lisätuen korotuksesta olisi näille tuotantosuunnille arvion mukaan alle 15 prosenttia.

Lypsykarjataloutta ja muuta nautakarjataloutta harjoittavista tiloista noin puolet on arvioiden mukaan merkittävästi velkaantuneita ja näistä tiloista noin puolen arvioidaan tehneen sellaisia rakennus- ja rakennelmainvestointeja, joiden perusteella lisätuen korotusta voisi hakea. Tilastokeskuksen Maatalouden tulotilaston mukaan lypsykarjataloutta ja muuta nautakarjataloutta harjoittavat tilat ovat tehneet merkittävästi rakennusinvestointeja vuosina 2007—2012. Näin ollen väliaikaiseen kansalliseen lisätukeen oikeuttavien tehtyjen rakennusinvestointien osuuden arvioidaan olevan lypsykarja- ja muun nautakarjatalouden tuotantosuunnilla yli 65 prosenttia kaikkien tuotantosuuntien yhteenlasketuista määrästä. Väliaikaisesta kansallisesta lisätuesta arvioidaan kohdistuvan lypsykarjatalouteen hieman yli puolet.

Elintarvikeviennin estyminen Venäjän elokuussa 2014 asettaman tuontikiellon vuoksi vaikutti suoraan maidon hintaan sen alenemisena ja siten lypsykarjatalouden taloustilanteen heikkenemiseen. Sikatalouden osalta Venäjän tuontikielto vaikutti merkittävästi esimerkiksi Euroopan unionin sianlihamarkkinoihin ja siten hintatason heikkenemiseen ja taloudellisen tilanteen vaikeutumiseen. Myös muilla tuotantosuunnilla, erityisesti kotieläintaloudessa, taloudellinen tilanne on heikentynyt. Väliaikainen kansallinen lisätuki kohdistuisi erityisesti niille tuotantosuunnille, joiden taloudellinen asema on merkittävimmin heikentynyt ja joilla on tehty viime vuosina merkittävästi rakennusinvestointeja. Väliaikainen kansallinen lisätuki ei kohdistuisi yhtä tehokkaasti sikatalouteen kuin esimerkiksi lypsykarjatalouteen, koska sikataloudessa on viime vuosina tehty rakennusinvestointeja huomattavasti vähemmän kuin sillä ajanjaksolla, jolta vuonna 2010 myönnetyn kansallisen väliaikaisen tuen korotus määräytyi. Väliaikaista kansallista lisätukea arvioidaan ohjautuvan suhteellisesti enemmän toimintansa aloittaneille nuorille viljelijöille kuin toimintansa jo vakiinnuttaneille viljelijöille, koska tilanpidon aloitusvaiheessa suhteellinen velkaantuneisuus on usein korkeampi.

Koska väliaikainen kansallinen lisätuki olisi de minimis-asetuksen mukaista tukea, hakijakohtaisesti myönnettävän lisätuen määrään vaikuttaa myös hakijan aiemmin saamat de minimis-asetuksen mukaiset tuet. De minimis-asetuksen mukaisen tuen enimmäismäärä kolmen viimeisen verovuoden aikana on 15 000 euroa yritystä kohden. Näin ollen, jos tuenhakija on aiemmin saanut de minimis-asetuksen mukaista tukea esimerkiksi 10 000 euroa, tämä voisi saada väliaikaista kansallista lisätukea korkeintaan 5 000 euroa, vaikka tuen myöntämisperusteiden mukaan hakija olisi oikeutettu korkeampaan määrään väliaikaista kansallista lisätukea tuen myöntämisperusteiden mukaisesti laskettuna.

Maaseutuvirasto vastaisi väliaikaisen kansallisen lisätuen toimeenpanosta. Väliaikaisen kansallisen lisätuen toimeenpanosta Maaseutuvirastolle aiheutuvien kustannusten tietojärjestelmäkustannukset mukaan lukien arvioidaan olevan noin 100 000 euroa. Kunta tekisi päätöksen väliaikaisen kansallisen lisätuen myöntämisestä maatalouden tukien toimeenpanosta annetun lain (192/2013) 11 §:n 1 momentin 4 kohdan nojalla ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset valvoisivat tukea. Koska on kyse kertaluonteisesta tukimuodosta, ehdotetun väliaikaisen tuen hakemis-, myöntämis- ja maksatusmenettely arvioidaan voitavan hoitaa nykyisten resurssien puitteissa.

4 Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu maa- ja metsätalousministeriössä. Hallituksen esitysluonnoksesta on pyydetty lausunto oikeusministeriöltä, työ- ja elinkeinoministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, Ahvenanmaan maakunnan hallitukselta, Maaseutuvirastolta, Verohallitukselta, Ahvenanmaan valtionvirastolta, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilta, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry:ltä, Suomen Kuntaliitto ry:ltä, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC rf:ltä, Kauppapuutarhaliitto ry:ltä, Luomuliitto ry:ltä, Maidonjalostajien ja

HE 103/2015 vp

meijeritukkukauppiaiden liitto ry:ltä, Pihvikarjaliitto ry:ltä, Puutarhaliitto-Trädgårdsförbundet ry:ltä, Suomen siipikarjaliitto ry:ltä ja Suomen Sikayrittäjät ry:ltä.

Esitysluonnoksesta on saatu lausunnot oikeusministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, Maaseutuvirastolta, Verohallinnolta, Ahvenanmaan valtionvirastolta, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry:ltä, Suomen Kuntaliitto ry:ltä, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC rf:ltä ja Luomuliitto ry:ltä. Suurimpaan osaan lausuntoja ei sisällynyt muutosehdotuksia hallituksen esityksen sisältöön. Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry ja Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC rf katsoivat lausunnossaan, että väliaikaisen kansallisen lisätuen myöntämisen edellytyksenä tulisi olla, että hakijan vieraan pääoman määrä on vähintään 100 000 euroa. Lisäksi maataloustuottajien keskusjärjestöt katsoivat lausunnoissaan, että tuen korotuksen edellytyksenä olevien investointikustannusten alaraja tulisi olla korkeampi kuin ehdotettu 20 000 euroa. Saatujen lausuntojen perusteella hallituksen esitystä on muutettu siten, että väliaikaista kansallista lisätukea ei myönnetä, jos hakijan vieraan pääoman määrä on alle 100 000 euroa. Lisäksi tuen korotuksen edellytyksenä oleva investointikustannusten alaraja on muutettu 50 000 euroksi.

5 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Kansallisten tukien lakiin ehdotetaan lisättäväksi väliaikaisesti uusi 15 a § väliaikaisesta kansallisesta lisätuesta, jonka määrästä sekä lisätuen myöntämisen ja määräämisen tarkemmista perusteista säädettäisiin ehdotuksen mukaan valtioneuvoston asetuksella. Tuen myöntämisen perusteet sisältyvät ehdotetun 15 a §:n 1—3 momenttiin. Väliaikainen kansallinen lisätuki myönnettäisiin de minimis-asetuksen mukaisena tukena. Valtuuskien säätämiseen on perustuslakivaliokunnan vakiintuneessa käytännössä kohdistettu vaatimuksia sääntelyn täsmällisyyteen ja tarkkarajaisuuteen (esimerkiksi PeVL 1/2004 vp ja PeVL 46/2006 vp). Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä (PeVL 25/2005 vp) on kiinnitetty huomiota myös siihen, että tukijärjestelmiin liittyvien valtuuskien käyttöä rajaavat käytännössä Euroopan unionin lainsäädäntö sekä eduskunnan päätökset talousarvioon otettavista määrärahoista, niiden käyttötarkoituksesta sekä muista talousarvion perusteluista. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin muun muassa tukiprosentista, josta ei ole mahdollista säätää lain tasolla, koska tukiprosenttia määrättyä käytettävissä olevan määrärahan sekä tukihakemusten määrän perusteella.

Koska lain tasolla ehdotetaan säädettäväksi väliaikaisen kansallisen lisätuen myöntämisen perusteista ja ottaen huomioon muu edellä sanottu katsotaan, että ehdotettu asetuksenantovaltuus täyttää perustuslain tarkkarajaisuuden vaatimukset ja että lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

6 Riippuvuus muista esityksistä

Esitys liittyy valtion vuoden 2015 neljänteen lisätalousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

7 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan mahdollisimman pian ja olemaan voimassa 30 päivään kestäkuuta 2017.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annettuun lakiin (1559/2001) väliaikaisesti uusi 15 a § seuraavasti:

15 a §

Väliaikainen kansallinen lisätuki

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen maatalousalalla annetun komission asetuksen (EU) N:o 1408/2013 mukaisena tukena voidaan myöntää 6 §:n 3 kohdassa tarkoitettuna tukena väliaikaista kansallista lisätukea maataloutta vuonna 2015 harjoittavalle hakijalle, joka saa tukivuodelta 2015 Euroopan unionin suoraa tukea, kansallista tulotukea, luonnonhaittakorvausta, ympäristökorvausta, eläinten hyvinvointikorvausta tai luonnonmukaisen tuotannon korvausta taikka näitä vastaavia Ahvenanmaan maakunnan tukia.

Väliaikaisen kansallisen lisätuen myöntämisen edellytyksenä on, että hakijan maa- ja puutarhataloustuotantoon 31 päivänä joulukuuta 2014 kohdistuvan vieraan pääoman määrän lukuun ottamatta osto- ja siirtovelkoja suhde hakijan toimintavuosien 2012—2014 maa- ja puutarhataloustuotannon arvonlisäverottomien myyntitulojen ja hakijan vastaavana aikana saamiensa maa- ja puutarhatalouden tukien yhteenlasketun määrän keskiarvoon on vähintään yksi. Verotusyhtymien osalta vieraan pääoman määränä käytetään osakkaiden yhteenlaskettua yhtiön maatalouteen kohdistuvaa velkaa lukuun ottamatta osto- ja siirtovelkoja. Edellä tarkoitettuja maa- ja puutarhatalouden tukia ovat maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain, Euroopan unionin suorista tuista maataloudelle annetun lain (193/2013), tilatukijärjestelmän täytäntöönpanosta annetun lain (557/2005) ja luonnonhaittakorvauksesta, maatalouden ympäristötuesta sekä eräistä muista ympäristön ja maaseudun tilan parantamiseen liittyvistä tuista annetun lain (1440/2006) nojalla myönnettyt ei-tuotannollisten investointien tukea lukuun ottamatta. Maa- ja puutarhatalouden myyntituloja ovat kotieläinten sekä kotieläin- ja kasvinviljelytuotteiden myyntitulot. Väliaikainen kansallinen lisätuki määräytyy hakijan maa- ja puutarhataloustuotantoon 31 päivänä joulukuuta 2014 kohdistuvan vieraan pääoman lukuun ottamatta osto- ja siirtovelkoja määrän perusteella. Tukea ei myönnetä, jos edellä sanotun perusteella lasketun vieraan pääoman määrä on alle 100 000 euroa.

Väliaikaista kansallista lisätukea voidaan korottaa, jos hakija on hankkinut tai perusparantanut maa- ja puutarhatalouden tuotannossa käytettäviä rakennuksia tai rakennelmia. Tuen korotus määräytyy hakijan verovuosina 2010—2014 tekemien edellä tarkoitettujen rakennusten ja rakennelmien hankinta- ja perusparannusmenojen yhteenlasketun määrän perusteella vähennettynä hakijan vastaavana aikana saamiensa investointitukien, luovutushintojen ja vakuutuskorvausten yhteismäärällä. Se, että hakijan toiminta on verovuosina 2010—2014 muuttunut tuloverolain (1535/1992) 24 §:ssä tai elinkeinotulon verottamisesta annetun lain (360/1968) 52 tai 52 a—52 d §:ssä tarkoitetulla tavalla, ei estä hakijaa saamasta tuen korotusta. Tuen ko-

HE 103/2015 vp

rotusta ei myönnetä, jos edellä sanotun perusteella lasketut investointikustannukset ovat yhteensä alle 50 000 euroa.

Väliaikaiseen kansalliseen lisätukeen sovelletaan 16 §:n 1 ja 2 momentin sekä 17 §:n 1 momentin säännöksiä.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään väliaikaisen kansallisen lisätuen määrästä sekä lisätuen määräytymisen ja myöntämisen tarkemmista perusteista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 ja se on voimassa 30 päivään kesäkuuta 2017.

Helsingissä 29 päivänä lokakuuta 2015

Pääministerin estyneenä ollessa, perhe- ja peruspalveluministeri

Juha Rehula

Maatalous- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen